

بسته آموزشی در برنامه درسی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۲/۱

تاریخ پذیرش و انتشار: ۱۳۹۹/۲/۲۱

ابولفضل بختیاری^۱

مقدمه

با مطرح شدن نظریه‌های یادگیری (رفتاری، شناختی، اکتشافی، سازندگرای) و تأکید آن‌ها، بر نیازهای یادگیرندگان و تأکید بر ارتباط آموزش با زندگی واقعی و ایجاد شرایط واقعی برای یادگیری و توجه به رویکرد سیستمی در آموزش باعث شد، که کاربرد ابزارها و وسایل در آموزش جایگاه و اهمیت ویژه‌ای پیدا کند. این تحولات و پیشرفت‌ها منجر به تغییر دیدگاه‌های جاری و پیدایش نگاه‌های جدید و جامع نسبت به آموزش و استفاده از ابزارها و وسایل در آموزش گردید. حاصل آنکه منجر به طرح «بسته آموزشی» گردید. بسته آموزشی در برنامه‌های آموزشی مختلف از جمله در برنامه‌های درسی نیز مورد استفاده قرار گرفت چنان‌که در فرایند برنامه‌ریزی درسی در مرحله طرح‌ریزی عناصر برنامه درسی پس از تنظیم توالی اهداف و محتوا به تهیه بسته آموزشی (تعیین اجزاء بسته) پرداخته می‌شود. در این نوشتار تلاش می‌شود که چپستی و چرایی بسته آموزشی در برنامه درسی مورد بحث قرار گیرد. عوامل شکل‌گیری بسته آموزشی (خاستگاه بسته‌های برنامه درسی) در ادامه بیان شده است:

عوامل پیدایش بسته آموزشی

عامل اول: «نهضت اصلاح محتوا»

بهبود (بهسازی) محتوا همیشه از دغدغه‌های برنامه‌ریزان درسی و صاحب‌نظران تربیتی بوده است، یکی از علل پیدایش بسته آموزشی تجدید نظر در برنامه درسی بود که بین سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ در ایالات متحده اتفاق افتاد و کوشش‌های زیادی در زمینه تغییر و اصلاح محتوا و روش‌های آموزش صورت پذیرفت. تمرکز این تلاش‌ها بر بهبود و نو کردن محتوای عرضه شده در آموزش عمومی بود به این منظور دوره‌هایی برای علوم اجتماعی، علوم آزمایشگاهی (علوم تجربی)، زبان انگلیسی و ریاضیات برنامه‌ریزی شدند. این دوره‌ها برای ارائه اثر بخش‌ترین دیدگاه در هر رشته درسی در قالب اصطلاحاتی

^۱. عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان

که دانش‌آموزان می‌توانستند آن‌ها را درک کنند، طراحی شدند. با پیدایش این رویکرد، (نهضت اصلاح محتوا)، برنامه‌های درسی جدید، روش‌های پژوهشی را مورد تأکید و توجه قرار دادند. در نتیجه دانش‌آموزان به تحقیق در باره ماهیت رشته درسی پرداختند و با استفاده از روش‌های اکتشافی که بر به‌کارگیری مستقل فرآیندهای رشته برنامه درسی تأکید داشت، تشویق شدند. از سوی دیگر در برابر شیوه‌های تعلیم و تربیت پیشین که بر اساس حفظ مطالب، مشق‌نویسی و تمرین پی ریزی شده بود، بسته‌های برنامه درسی در پاسخ به تقاضا برای تغییر و تحول برنامه‌های درسی و به‌صورت انتخاب‌های چند گانه برای دانش‌آموزان و معلمان تدارک شدند که بر مهارت کاربرد روش‌های خاص، مانند روش‌های حل مسئله و مشاهده کردن و اثبات کردن تأکید داشتند. این نوع بسته‌های آموزشی، برای تدارک منابع یک دوره یک‌ساله یا دوره‌های طولانی‌تر طراحی شدند.

عامل دوم: «نهضت یادگیری عملی»

عامل دوم پیدایش بسته‌های برنامه درسی، پیشرفت «مکتب روان‌شناسی رفتاری» بود. در این مکتب، آموزش به‌عنوان فرایند کنترل یادگیری در نظر گرفته شده بود و از طریق بسته‌هایی که شامل راهنمایی‌ها، بازخوردها و آموزش‌های برنامه ریزی شده بود، ارائه می‌شد. «مدرسه محوری»، محصول این جریان مطالعاتی بود. یکی از جنبه‌هایی که در این نوع بسته‌ها مورد توجه قرار گرفت، جنبه عملی آن‌ها بود که شامل هدف‌های رفتاری، معیار انجام وظایف (استاندارد عملکرد)، یادگیری خودگام^۱ بود که باعث افزایش تدریجی دشواری یادگیری مطالب و مشارکت فعال یادگیرنده و ارائه بازخوردهای لازم می‌شد. جان دیوئی از جمله صاحب‌نظرانی است که به تجربه و یادگیری عملی تأکید دارد و رویکرد پراگماتیسم (عمل‌گرایی) محصول تفکرات او و اسلاف وی است بسته‌های آموزشی برنامه درسی تحت تأثیر رویکرد عمل‌گرایی گسترش یافته بود، می‌توانست برای دوره‌های آموزشی بلندمدت و یا یک دوره کوتاه‌مدت (۱۵ دقیقه‌ای) برای آموزش یک مفهوم مورد استفاده قرار گیرد.

تعریف بسته آموزشی

بسته‌های آموزشی برای مقاصد مختلف آموزشی سازماندهی و مورد استفاده قرار می‌گیرند. همه انواع بسته‌های آموزشی در دو دسته بزرگ قابل تقسیم و طبقه‌بندی هستند:

دایره‌المعارف برنامه درسی نور، صفحه ۸۶ self paced learning 1-

۱- بسته های آموزشی با توجه به هدف دوره آموزشی مرتبط؛

۲- بسته های آموزشی با توجه به برنامه درسی مرتبط .

تعریف دسته اول: عبارتست از مجموعه منابع، مواد و ابزارهای آموزش هماهنگ که برای نیل به هدف آموزش خاص سازمان یافته است. تعریف دسته دوم: عبارتست از بخشی از یک برنامه درسی است که شامل مجموعه نرم افزارها و سخت افزارهایی که با بهره گیری از فناوری های جدید و قدیم به شکل ساده یا پیشرفته با توجه به اهداف برنامه سازمان دهی شده است. در این نوشتار تعریف نوع دوم مورد توجه است.

از آنجا که آموزش فرآیندی است که معمولاً به همراه یک برنامه درسی و مجموعه روش های یاددهی- یادگیری مرتبط و کنش معلم و دانش آموز در یک موقعیت تربیتی انجام می گیرد، بنابراین برنامه ریزی درسی به عنوان جزئی از برنامه آموزشی عبارت از، برنامه ریزی فعالیت های یاددهی- یادگیری به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرندگان است. بسته آموزشی به عنوان بخشی از برنامه درسی می تواند در این فرآیند کمک مؤثر آرایه نماید.

اجزای بسته آموزشی در برنامه درسی

بسته های آموزشی دارای اجزایی هستند که با توجه به اهداف آموزشی یا برنامه درسی مرتبط انتخاب و سازماندهی می شوند و در بسته های برنامه درسی اجزای بسته، بر حسب نقش آن ها به دو دسته تقسیم می شوند: ۱. اجزای اصلی شامل، کتاب های دانش آموز، معلم، کار و ارزشیابی ۲. اجزای کمکی (تکمیلی) شامل نقشه ها، فرهنگ ها، فیلم ها، ویدئوها، اسلایدها، کاربرگ ها، پاورپوینت ها، و فایل ها و نرم افزارهای کامپیوتری و اینترنتی.

اجزای مجازی بسته آموزشی

اجزای بسته آموزشی از نظر دسترسی فیزیکی به آنها به دو دسته تقسیم می شوند، ۱- اجزای واقعی؛ ۲- اجزای مجازی؛

اجزای واقعی: اجزایی هستند که به شکل مستقیم قابل دسترسی نیز هستند مانند: تجهیزات دیداری- شنیداری، وسایل آموزش، و... اجزای مجازی: اجزایی هستند که از طریق اینترنت و شبکه های مجازی قابل دسترسی هستند مانند: موبایل (تلفن همراه)، کامپیوتر (وبلاگ)، شبکه های اجتماعی.

۱- تلفن همراه: با امکانات جدیدی که تلفن های همراه به آن مجهز شده اند از آن ها می توان به عنوان تابلت سبک استفاده

کرد و در اینترنت به جستجو پرداخت و به صورت مجازی از وسایل آموزشی، نمایشی، وسایل آموزش مرجع، وسایل

آموزشی گروهی، تجهیزات دیداری- شنیداری، امکانات تشریحی، تصویری، مطالب علمی- اجتماعی و بسیار موارد دیگر یک بسته آموزشی استفاده کرد و به درون کلاس برد هم‌چنین می‌توان عکس‌ها، اسلایدها، فیلم‌ها، متون نوشتاری، پاورپوینت، نمونه سوالات، فایل‌های صوتی در موبایل ذخیره کرد و با اتصال به رایانه یا تخته هوشمند در کلاس درس آن‌ها را مورد استفاده قرار داد. بنابراین تلفن همراه به‌عنوان یک جزء فراگیر در بسته آموزشی یا به‌عنوان یک بسته آموزشی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.^۱

۲- وبلاگ: یک امکان جدید برای نوشتن، ثبت وضبط و مستندسازی تجربه‌ها، توسط معلمان و آموزش‌کاران به‌منظور استفاده آن در اهداف آموزشی است و هم‌چنین از وبلاگ برای ترویج و اشاعه برنامه درسی جدید و تبادل دانش، اطلاعات تجربیات و رویه‌های عملی می‌توان استفاده کرد و در صورت استفاده از وبلاگ به‌عنوان یک مرجع آموزشی لازم است استانداردها و شاخص‌هایی تدوین آن مورد توجه قرار گیرد تا از آن به‌عنوان یک بسته آموزشی برای یک برنامه درسی بتوان استفاده کرد.^۲

۳- شبکه‌های اجتماعی: یکی از اصلی‌ترین عوامل فضای مجازی را تشکیل می‌دهد و یکی از مهم‌ترین ابزارها و قابلیت‌ها و امکانات است که تأثیرات عمیقی بر جنبه‌های اجتماعی کاربران دارد. با توجه به نقش و اهمیت شبکه اجتماعی از آن به‌عنوان مکانی برای اشتراک‌گذاری علمی و ابزاری جهت بهبود آموزش و یادگیری می‌توان استفاده نمود، و سازمان‌های تعلیم و تربیت برای حفظ بقا و رقابت و برگزاری عدالت آموزشی از شبکه‌های اجتماعی می‌توانند اشاره کنند. شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به‌عنوان شیوه برقراری ارتباط میان شاگرد و معلم و روشی برای آموزش (تدریس) در سطوح مختلف تحصیلی مورد استفاده قرار داد به‌گونه‌ای که دانش‌آموزان دامنه فرآیند یادگیری خود را به خارج از محدوده کلاس گسترش دهند و از آن برای فرایند خلق دانش و به اشتراک‌گذاری محتوا استفاده کنند.

شبکه‌های اجتماعی هم‌چنین به‌عنوان روشی در موارد زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند.^۳

-
- ۱- بسته آموزشی برنامه درسی و یادگیری اثر بخش، ص ۶۸
  - ۱- بسته آموزشی برنامه درسی و یادگیری اثر بخش، ص ۷۰
  - ۲- مقاله بررسی کاربرد آموزش و شبکه‌های اجتماعی، ص ۲

- ارتباط با همکلاسی‌ها (معلمان)؛ ارسال سؤالات از اساتید و دریافت پاسخ؛ دریافت و ارسال تکالیف درسی؛ اطلاع از موضوع جلسه درس بعد و آمادگی برای کسب مطالب جدید؛ اشتراک‌گذاری متن‌ها و تصاویر آموزشی و منابع آموزشی و کمک درسی؛ اشتراک‌گذاری فیلم‌های آموزشی؛ اشتراک‌گذاری جزوات درسی توسط معلم؛ تشکیل گروه‌های مجازی مرکب از معلمان یا دانش‌آموزان برای مباحثه و تعمیق مطالب درس؛ طرح سؤالات و ابهامات درسی از معلمان و دریافت بازخورد.

انتخاب و سازماندهی اجزای بسته آموزشی

انتخاب و سازماندهی اجزاء بسته آموزشی براساس معیارهایی صورت می‌گیرد. این معیارها با توجه به اهداف و اصول برنامه آموزشی یا برنامه درسی مرتبط تعیین می‌شود و با شرایط و امکانات اجرایی آن‌ها تناسب دارند. از جمله این (معیارها) ملاک‌ها می‌توان به هدف‌ها (عینی)، ویژگی‌های (فنی آموزشی)، قابلیت دسترس، قابلیت اجرا، مقرون به صرفه بودن و... اشاره کرد. ضمناً معیارهای مذکور می‌توان در ارزیابی کیفیت و کارایی اجزای بسته آموزشی (برنامه درسی) مورد استفاده قرار گیرد (قورچیان، ۱۳۷۲).

استقرار اجزای بسته آموزشی

همه اجزای یک بسته آموزشی را شاید نتوان در یک بسته قرار داد و به کلاس آورد زیرا حمل برخی از اجزاء بسته به دلیل حجم زیاد یا سنگینی آن‌ها دشوار یا غیرممکن است هم‌چنین قرار دادن برخی از اجزاء در بسته ممکن است موجب آسیب دیدن آن‌ها شود. بنابراین می‌توان اجزای قابل حمل مورد نیاز را در بسته قرار داد و اجزای حجیم و سنگین را در مکانی مناسب در مدرسه قرار داد تا هنگام نیاز به آن مکان مراجعه و آن‌ها را به کلاس آورد و پس از استفاده، آن‌ها را به همان مکان بازگرداند مانند، نقشه‌ها، چارت‌ها، کره جغرافیایی، کتاب‌های علمی مرجع، فیلم‌های ویدئویی، وسایل صوتی و تصویری، میکروسکوپ، پوستر، وسایل آزمایشگاهی و امکانات تکنولوژیکی که می‌توان آن‌ها را در آزمایشگاه یا کتابخانه یا دفتر مدرسه یا مرکز یادگیری مدرسه یا کلاس درس نگهداری کرد و اجزایی مانند مواد یادگیری انفرادی، انواع مهارت‌های شروع، یادداشت‌های طراحی آموزشی، طرح درس‌ها، راهنمای تدریس، مطالب مربوط به هدف‌های کتاب، رهنمودهای مربوط به سابقه موضوع درسی، مواد آموزشی تکمیلی، سؤالات استاندارد و غیر استاندارد، آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، راهبردهای یاددهی-یادگیری را می‌توان در بسته نگهداری و به کلاس آورد.^۱

۱- اصول و ویژگی‌های بسته آموزشی مصوب دبیرخانه شورای علمی سازمان پژوه

در صورتی که بسته آموزشی (برنامه درسی) با توجه به رویکرد آموزش متمرکز طراحی شده باشد. اجزای آن بسته ممکن است بدون توجه به نیازهای محلی در نظر گرفته شوند، در این صورت کاربران این نوع بسته‌ها می‌توانند به اقتضای نیاز محلی و مدرسه خود آن‌ها را سامان دهند و اجزایی جدیدی را برای تکمیل به آن اضافه یا بومی‌سازی نمایند. ضمناً برای سهولت دسترسی به این نوع بسته‌ها، می‌توان اصل یا اجزای این بسته‌ها را در محلی به نام مرکز یادگیری در مدرسه نگهداری کرد و در هنگام نیاز آن‌ها را به کلاس آورد و پس از استفاده به محل نگهداری باز گرداند

انواع بسته‌های آموزشی

بسته‌های آموزشی را می‌توان با توجه به مقاصد مختلف از جمله، موضوع دوره، مخاطب دوره، هدف دوره آموزش یا برنامه درسی مورد نظر و تهیه و تنظیم نمود که به برخی از آنها اشاره می‌کنیم

۱- بسته آموزشی و هدف آموزش: اولین ویژگی بسته برنامه درسی آنست که برای تحقق مجموعه‌ای از هدف‌های خاص تدارک شده باشد. این هدف‌ها می‌توانند به شکل وسیعی بر یادگیری یک فرایند متمرکز باشند، مانند فرایند یک دادرسی و یا فرایندی که فراگیرندگان را به سمت مهارت‌ها و محتوای خاصی هدایت کند. اغلب این هدف‌ها به مهارت‌های رفتاری تبدیل می‌شوند و می‌توان آن‌ها را به مؤلفه‌های وظایف (عملکرد) اختصاص داد. یک مجموعه از هدف‌ها ممکن است به همه یادگیرندگان اختصاص یافته باشند (اهداف مشترک) و یا با توجه به تفاوت‌های فردی، پیچیدگی وظایف و قدرت آفرینندگی [اخلاقیت]، از یکدیگر متفاوت باشند (اهداف اختصاصی).

بسته آموزشی با توجه به هدف همچنین می‌تواند برای یک برنامه درسی یا یک دوره آموزشی یا یک کلاس درس تهیه شود. و مجموعه اجزای هماهنگی را تشکیل می‌دهد که برای نیل به هدف‌های خاص آموزشی طراحی شده است، مانند منابع و رسانه‌ها (صوتی، تصویری، چاپی، الکترونیک) و وسایل و ابزارها مبتنی بر فناوری‌های قدیم و جدید (نرم‌افزارها و سخت‌افزارها) و...

۲- بسته آموزشی برحسب نوع مخاطب: این نوع بسته‌ها به چند دسته تقسیم می‌شوند که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از بسته آموزشی معلم، بسته آموزشی دانش‌آموز، یا بسته آموزشی والدین می‌باشد.

۳- بسته برنامه درسی و زمان آموزش: این بسته‌ها شامل مجموعه مواد آموزشی هماهنگی است که برای نیل به اهداف در دوره زمانی خاص طراحی شده است. این مواد ممکن است هم برای دوره آموزشی گسترده مانند یک دوره یک‌ساله و

۲- بسته آموزشی درسی برای یادگیری اثر بخش مرتضی مجدفر، ص ۶۸ الی ۷۰

هم برای دوره‌های محدود مانند دوره‌های مرکب از یک هفته یا چند روز تدارک شده باشد. این نوع بسته‌های برنامه‌درسی غالباً از تعدادی فعالیت و احتمالاً تعدادی رسانه‌ متفاوت تشکیل شده است. این بسته‌ها حداقل شامل موادی برای استفاده توسط دانش‌آموزان شامل موادی برای کمک به معلم و دیگر آموزش‌یاران، هم‌چنین شامل مواردی برای خانواده‌ها است .

۴- بسته‌های آموزشی خوداستمرار: این نوع بسته‌های برنامه‌درسی به شکل «خوداستمرار» یا خودتداوم یافته سازماندهی شده است که به شکل واحدهای اولویت‌بندی شده منظم گردیده است. مانند آموزش پودمانی که منابع کافی برای آموزش را تدارک می‌کند. در برخی موارد ممکن است کاربر بتواند، بدون تغییر گسترده و بدون نیاز به برنامه‌ریزی آموزشی، از بسته استفاده کند. مواد ارائه شده برای کودکان ممکن است به صورت «خودآموز» باشد. چنین بسته‌هایی شامل یک مجموعه متوالی از «آموزش خودگام» برای دانش‌آموزان است. این نوع آموزش با الهام از روان‌شناسی رفتاری [آموزش برنامه‌ای] تنظیم شده است و براین ایده تأکید دارد، که یادگیرندگان باید تمرین‌هایی متناسب با هدف‌های اختصاصی خود را انجام دهند.

۵- دسته دیگر از بسته‌های برنامه‌درسی، ممکن است به ارائه "وظایف هماهنگ شده" برای دانش‌آموزان اختصاص داشته باشند یا برای استفاده از انواع روش‌ها، علامت‌گذاری شده باشند؛ مانند موادی که با رنگ‌گذاری و سازماندهی شده‌اند. برای مثال، در یک مجموعه موادی که برای تدریس طراحی شده، ممکن است هدف اصلی، درک مطلب یک متن توسط دانش‌آموزان باشد. ضمن این‌که باید فرصت لازم برای خواندن پاراگراف‌های [بند‌های] متنوع و انتخاب ایده اصلی متن از میان یک فهرست خاص در نظر گرفته شده باشد. این مجموعه هم‌چنین می‌تواند شامل موضوعات دیگری مانند وظایف تکمیلی برای کسب مهارت‌های عمومی مشابه، پرسش‌هایی از دانش‌آموز برای تدارک انتخاب بهترین عنوان برای یک رشته‌دانشی، نوشتن یک داستان کوتاه برای یک عنوان و یا رسم یک تصویر برای یک موضوع خاص باشد. از منظر یادگیری، همه این وظایف باید به شکل مناسب مورد توجه قرار گیرند؛ به‌ویژه اگر درک مطلب جنبه نظری داشته باشد.

۶- دسته‌ای دیگر از بسته‌های برنامه‌درسی، آن‌هایی هستند که "پیوستگی‌های محکم و یا احتمالی با زنجیره اطلاعات محتوا دارند". این بسته‌ها ترکیب مناسبی از اجزاء را برای آموزش خاص به دانش‌آموزان ارائه نمی‌دهند، بلکه طیف وسیعی از منابع را در برمی‌گیرند؛ مانند فایل‌های الکترونیک (متن، فیلم، اسلاید و...) مانند نسخه‌های شبیه‌سازی شده

سندهای تاریخی مهم و مواد مورد نیاز برای استفاده در تجربیات علمی و دست‌ورزی. برای این مواد، یک مرکز منابع را برای یادگیرنده آماده می‌کنند که می‌توان از آن با توجه موارد مورد نظر به شیوه‌های مربوط استفاده کرد. علاوه بر این، بسته‌های برنامه‌درسی ممکن است شامل فعالیت‌های آماده متنوعی برای دانش‌آموزان باشند که می‌توان در تدریس (آموزش)، از میان آن‌ها دست به انتخاب زد. این فعالیت‌ها ممکن است شامل راهنمایی‌هایی برای سازماندهی مجدد گروه برای بازی‌های کمکی، یا تدارک اطلاعات برای دانش‌آموزان پیشرو یا فعالیت‌های فردی-اجتماعی، یا پیشنهادهایی برای مباحثه، و یا رسانه‌هایی برای ارائه و پوسترها و فعالیت‌هایی برای نمایش در خلال یک واحد آموزش باشد.

۷- بسته‌های برنامه‌درسی (اصلی): نوعی دیگری از بسته‌های برنامه‌درسی است که شامل کتاب راهنمای معلم هستند. این کتاب مرتبط با متن اصلی درس است و می‌تواند به صورت کتابی مستقل یا به صورت یک فهرست راهنما برای معلم به منظور رهبری کلاس درس باشد.

کارایی (اثربخشی) انواع بسته‌هایی که به آن‌ها اشاره شد در واقع با جزای پیشنهاد شده (تعداد اجزای بسته) و وضوح آن‌ها ارتباط نزدیک دارد.

۸- تلفن همراه و وبلاگ به مثابه نوعی بسته آموزشی: عام‌ترین شکل بسته آموزشی می‌تواند تنها شامل یک فهرست از منابع در باره موضوع آموزش برای معلم باشد. البته این فرض که معلم می‌تواند منابع و مواد مناسب را به دست آورد و ایده‌هایی را از آن‌ها تلخیص و استخراج کند تا مواد مورد نیاز آموزشی را تدارک و افزایش دهد. از سوی دیگر این نوع بسته‌های آموزشی (برنامه‌درسی) می‌تواند شامل فهرست‌های قطعی به همراه اسنادی باشد که باید توسط معلم مورد استفاده قرار گیرد. با این پیش‌فرض که بسته‌های برنامه‌درسی به اجرای اثر بخش آموزش منجر می‌شوند.

اثربخشی بسته‌های برنامه‌درسی

اگرچه کیفیت طرح‌ها و خلاقیت‌های به کار رفته در تهیه بسته برنامه‌درسی می‌تواند مورد قضاوت قرار گیرد، ولی ارزیابی از جنبه عملی، صحت محتوا و رضایت‌مندی یادگیرنده می‌تواند اطلاعات کافی را برای یک پذیرش آگاهانه فراهم آورد. در حال حاضر، اگرچه تعدادی از بسته‌های برنامه‌های درسی با توجه به میزان اثربخشی آن‌ها ارائه می‌شوند، ولی به علت فقدان اطلاعات قابل دستیابی برای ارزیابی کیفیت آن‌ها، این سؤال مطرح می‌شود که تحت چه شرایطی بسته‌های برنامه‌درسی باید به کار گرفته شوند؟ بسته‌هایی که در سطح عالی سازمان‌دهی شده‌اند، کم‌تر به کمک معلمان نیازمند هستند و

در صدند تا بتوانند مؤثرتر واقع شوند؛ به‌ویژه وقتی که محتمل است حوزه محتوا برای معلمان ناشناخته باشد، یا وقتی که احتمال مشارکت معلمان، ضعیف است، یا زمانی که دسترسی به آموزش معلمان جدی نیست یا وقتی که به رعایت تفاوت‌های فردی در آموزش نیاز وجود دارد تا دانش‌آموزان با موفقیت پیش‌روند و یا وقتی که به موادی احتیاج است که به‌عنوان منابع آموزش فرایندها و پژوهش‌ها در نظر گرفته شوند. در هر حال، این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که از مجموعه‌های آموزشی مرکب از معلمان و دانش‌آموزان که دارای زمینه کافی برای آموزش هستند، باید مراقبت شود. برای مثال، دوره‌های خواندن و درک مطلب برای دانش‌آموزان، از موضوعات درسی است که باید آموزش آن‌ها به‌عهده معلمان آشنا (مسلط) باشد. درچنین مواردی، مؤسسات (دولتی و خصوصی) آموزشی محلی می‌توانند کمک‌هایشان را برای سودمند کردن بسته‌های برنامه درسی، به‌همراه مستندات کافی ارائه دهند. هم‌چنین در ارتباط با دوره‌های ساده و پُر کاربرد، اطلاعات عملکردی معلمان، تجربیات معلمان و در انتخاب مواد توسط مدارس، معیار صحیحی باید مورد استفاده قرار گیرد.

آینده بسته‌های برنامه درسی

نکاتی که در بالا به آن اشاره شد بخشی از تاریخچه بسته آموزشی است که می‌تواند به‌عنوان پیشینه بسته برنامه درسی مطرح گردد بدیهی است که برای تکمیل آن باید به تحولات و پیشرفت‌های جدید در این زمینه به‌خصوص بعد از قرن ۲۰ اشاره شود، بعلاوه باید یادآور شد که این تغییرات با توجه به نوآوری‌های جدید در حوزه فناوری هم‌چنان در آینده ادامه خواهد یافت. آینده بسته‌های برنامه درسی بدون شک با فناوری‌هایی که در آینده کشف خواهند شد ارتباط نزدیک دارد. به‌ویژه با رایانه‌های شخصی، بسته‌های برنامه درسی غالباً به‌سمت هدف‌های آموزشی اختصاصی هدایت و براساس دانش تعلیم و تربیت پی‌ریزی می‌شوند. حفظ این ارتباط، و تداوم آن در شرایط رشد سریع ابزارها و سرعت پیشرفت فناوری‌ها لازم و ضروری است.

منابع

- دبیرخانه شورای هماهنگی علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، (۱۳۸۵) اصول راهنمای تهیه بسته آموزشی به‌همراه شیوه‌نامه اجرایی آن.
- شرف بیانی، حمیدرضا(۱۳۸۳). راهنمای بسته آموزشی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

- شرف‌بیانی، حمیدرضا (۱۳۸۳). بسته‌های برنامه‌دستی، فصلنامه‌ رشد جوانه شماره ۲۸، تهران: دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- شعبانی ، حسن (۱۳۹۲) مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)، تهران: انتشارات سمت.
- قورچیان، نادرقلی (بهار ۱۳۷۲) گامی در مسیر انتخاب محتوا در حوزه تخصصی برنامه‌دستی، فصلنامه‌ تعلیم و تربیت شماره ۳۳ ، تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مجدفر، مرتضی (۱۳۷۵). بسته آموزشی چیست؟ تهران: چاپار فرزندگان.
- یعقوبی، جعفر، پریسا نجفالو، وحید محمدی. بررسی کاربردهای آموزش شبکه‌های اجتماعی مجازی از دیدگاه دانشجویان ..... مقاله اینترنتی.

Download fom amoozeshalee.ir at 12:01+0330 onwednesday November 1st 2017

- **Arieh, Lowy (1991). The international encyclopedia of curriculum**